

Bruselj, 30. november 2021
(OR. en)

14534/21

CULT 113
SUSTDEV 172
ENV 942
SOC 709
EMPL 531
RECH 545
EDUC 404

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	delegacije
Št. predh. dok.:	13575/21
Zadeva:	Sklepi Sveta o kulturi, visokokakovostni arhitekturi in grajenem okolju kot ključnih elementih pobude Novi evropski Bauhaus

V prilogi vam pošiljamo sklepe Sveta o kulturi, visokokakovostni arhitekturi in grajenem okolju kot ključnih elementih pobude Novi evropski Bauhaus, ki jih je Svet (izobraževanje, mladina, kultura in šport) odobril na zasedanju 29. in 30. novembra 2021.

**Sklepi Sveta o kulturi, visokokakovostni arhitekturi in grajenem okolju kot ključnih
elementih pobude Novi evropski Bauhaus**

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob priznavanju ukrepov, ki so jih Evropska unija in njene države članice že sprejele, da bi okrepile pomembno vlogo kulture, visokokakovostne arhitekture in grajenega okolja v okviru političnega programa ter zagotovile zapuščino evropskega leta kulturne dediščine 2018, pa tudi njegov trajni učinek na naše družbe in prihodnje generacije,

ob sklicevanju na glavne politične referenčne dokumente iz Priloge k tem sklepom,

na podlagi delovnega načrta za področje kulture za obdobje 2019–2022, zlasti prednostne naloge B („kohezija in blaginja“) ter ukrepov na temo „visokokakovostna arhitektura in grajeno okolje za vse“ –

POZDRAVLJA pobudo Novi evropski Bauhaus in v zvezi s tem

POUDARJA NASLEDNJE:

1. Arhitektura in grajeno okolje sta izraz pretekle in sedanje kulture, načina življenja in vrednot. Sta kapital naše kulturne dediščine prihodnosti ter prispevata k oblikovanju naših družb in identitet.
2. Grajeno okolje¹ je odraz skupnosti, za njegovo splošno kakovost pa so odgovorni ustrezni javni organi in drugi deležniki, ki tesno sodelujejo z vsemi državljani.

¹ Glej opredelitev pojma v Prilogi.

3. Pomembno je zagotoviti visoko kakovost razvoja obstoječega stavbnega fonda – z restavriranjem, prenovo, prilagojeno ponovno uporabo in ohranjanjem – ter ustvarjanja novih stavb in prostorov.
4. Arhitekti imajo med drugim osrednjo vlogo v vseh fazah razvoja visokokakovostne arhitekture in življenjskega okolja, zato lahko pomembno prispevajo k javnemu interesu ob upoštevanju teritorialne raznolikosti in potreb civilne družbe.
5. Kultura, visokokakovostna arhitektura² in grajeno okolje v marsičem prispevajo k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja Združenih narodov³. Prispevajo lahko k izvajanju evropskega zelenega dogovora⁴ in njegovemu cilju, da Evropa do leta 2050 postane prva podnebno nevtralna celina.
6. Novi evropski Bauhaus je naddisciplinarna pobuda, ki zajema tri medsebojno povezane razsežnosti, in sicer estetiko, trajnostnost in vključevanje. Temelji na participativnem pristopu in naj bi vključevala vse ljudi v Uniji, tudi tiste iz prikrajšanih skupin, v skladu z Agendo ZN 2030 in ciljem evropskega zelenega dogovora, da nihče ne bo zapostavljen.
7. Pobuda Novi evropski Bauhaus črpa navdih iz izvirnega Bauhauša⁵, ki je že imel celosten, trajnosten, visokokakovosten in vključujoč pristop k oblikovanju, arhitekturi in umetnosti.

² Kot je opredeljena v merilu 8 davoškega orodja za merjenje kakovosti Baukultur.

³ Kot so določeni v agendi ZN za trajnostni razvoj do leta 2030 (glej referenčni dokument v Prilogi).

⁴ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sl

⁵ Bauhaus (Weimar, Dessau in Berlin, 1919–1933) je najvplivnejša šola za arhitekturo, oblikovanje in umetnost 20. stoletja.

8. Pobuda Novi evropski Bauhaus spoštuje raznoliko evropsko kulturno dediščino, obenem pa je njen cilj ustvariti okvir, ki bo omogočil preoblikovanje življenjskega okolja in da bo naš način življenja lepši, bolj trajnosten in vključujoč, med drugim z inovacijami in visokokakovostno arhitekturo⁶, oblikovanjem, urbanizmom ter mnogimi drugimi umetniškimi in ustvarjalnimi področji.
9. Evropska kulturna in arhitekturna dediščina je pomembna referenca za doživljajsko in fizično kakovost našega grajenega okolja. Je tudi močan adut, ki lahko navdihuje in spodbuja socialno kohezijo, inovacije, preoblikovanje in obnavljanje. Pobuda Novi evropski Bauhaus zato priznava pomen naše arhitekturne in arheološke dediščine, pokrajine ter materialne in nematerialne kulturne dediščine.
10. Večdimenzionalna narava visokokakovostne arhitekture in grajenega okolja zahteva medsektorsko sodelovanje, participacijo, soustvarjanje in naddisciplinarne pristope, zlasti v smislu trajnostnih in skladnih politik.
11. Pandemija COVID-19 je sprožila mobilizacijo sredstev na vseh ravneh upravljanja, tudi za visokokakovostno arhitekturo in grajeno okolje. Ta finančna sredstva bi bilo treba uporabiti trajnostno in usmerjeno v kakovost, v skladu z davoškim orodjem za merjenje kakovosti Baukultur (DBQT), priporočili strokovne skupine, ki deluje po odprti metodi koordinacije⁷, in revidiranimi načeli kakovosti ICOMOS za ukrepe, ki jih financira EU in lahko vplivajo na kulturno dediščino⁸.

⁶ Vključno z notranjo in krajinsko arhitekturo ter prostorskim načrtovanjem.

⁷ Delovna skupina strokovnjakov iz držav članic za visokokakovostno arhitekturo in grajeno okolje za vse, ki deluje po odprti metodi koordinacije.

⁸ Evropska načela kakovosti za ukrepe, ki jih financira EU in lahko vplivajo na kulturno dediščino – posodobljena izdaja ICOMOS: <https://www.icomos.org/en/about-icomos/committees/regional-activities-europe/90984-quality-principles-new-version-available>

POZIVA DRŽAVE ČLANICE IN KOMISIJO, NAJ NA PODROČJIH V SVOJI PRISTOJNOSTI:

12. Ponovno potrdijo vlogo kulture in kulturne dediščine, ki sta bistveno in neločljivo povezani z grajenim in življenjskim okoljem ter pomembno prispevata k trajnostnemu razvoju, tudi krožnemu gospodarstvu, socialni in teritorialni koheziji, okolju, biotski raznovrstnosti in podnebnim ciljem, blaginji in dobremu počutju vseh ljudi v Evropi.
13. Spodbujajo ustrezne sinergije med pobudo Novi evropski Bauhaus in drugimi procesi, v katere so vključeni ljudje v Evropi, na primer konferenco o prihodnosti Evrope⁹, ter tudi drugimi strategijami in akcijskimi načrti, ki spodbujajo arhitekturno in estetsko kakovost, na primer Val prenove¹⁰, ter dostopnost, kot je [Strategija o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030](#)¹¹.
14. Prispevajo k oblikovanju celostnega razumevanja in skupne kulture visokokakovostne arhitekture z nadaljnjim ozaveščanjem, na primer v okviru formalnega, neformalnega in priložnostnega izobraževanja že od zgodnjega otroštva, ter s splošnim spodbujanjem in razširjanjem informacij o pobudi Novi evropski Bauhaus ter v njej zajeti vlogi kulture, visokokakovostne arhitekture in grajenega okolja.
15. Si prizadevajo za celostno, vključujočo, naddisciplinarno, dolgoročno vizijo arhitekture in grajenega okolja, usmerjeno v visoko kakovost, z vključevanjem različnih politik in strokovnega znanja v vse procese, smernice in projekte soustvarjanja, ki oblikujejo naše življenjsko okolje, tudi v poročilo strokovne skupine, ki deluje po odprti metodi koordinacije¹².

⁹ <https://futureu.europa.eu/?locale=sl>

¹⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/IP_20_1835

¹¹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=sl&pubId=8376&furtherPubs=yes>

¹² Glej referenčni dokument v Prilogi.

16. Upoštevajo pristop, ki temelji na kakovosti in vključuje načela kakovosti, opredeljena v DBQT¹³, kot podlago za ozaveščene izbire in odločitve v celotnem življenjskem ciklu objektov ter pri načrtovanju in upravljanju krajine (zasnova, naložbeni načrti, mehanizmi financiranja, podporni ukrepi, postopki načrtovanja, vzdrževanje, obnova, ohranjanje, prilagodljiva ponovna uporaba, rušenje in recikliranje).
17. Spodbujajo trajnostno rast, ugodne življenjske razmere in inovacije na evropskih mestnih in podeželskih območjih z uporabo celostnih, visokokakovostnih meril, metod soustvarjanja in načel ICOMOS za zagotavljanje finančne podpore EU za projekte na področju arhitekture in grajenega okolja, kjer je ustrezno.
18. Spodbujajo optimizacijo energijske učinkovitosti obstoječega stavbnega fonda s celostnim pristopom ob upoštevanju vseh meril DBQT, tudi ohranjanja stavbne dediščine.
19. Preučijo rešitve, ki bi omogočile dostop do cenovno ugodnih in dostojnih stanovanj, zlasti za mlade, ki vstopajo na trg dela, pa tudi za druge ranljive družbene skupine.
20. Vključijo načela participativnega soustvarjanja z vključevanjem vseh ustreznih deležnikov na vseh ustreznih ravneh upravljanja v procese, kot so odločanje, načrtovanje, zasnova in gradnja, v zvezi z grajenim in življenjskim okoljem ter prostorskim načrtovanjem.
21. Spodbujajo pristop, ki spoštuje dialog med obstoječo kulturno dediščino, krajino in sodobnim ustvarjanjem, tudi s prilagodljivo ponovno uporabo, če je ustrezno.

¹³ Upravljanje, funkcionalnost, okolje, gospodarstvo, raznolikost, kontekst, občutek za kraj in lepota.

22. Oblikujejo ugodne okvire za visokokakovostno arhitekturo, da bi podprli pravila javnega naročanja, poenostavitev predpisov in inovativne postopke, ki dajejo prednost pristopu, temelječem na visoki kakovosti, in ne pristopu, ki temelji zgolj na stroških, ob upoštevanju najboljših praks za izvajanje natečajev v zvezi z javno arhitekturo, krajinsko arhitekturo in prostorskim načrtovanjem.
23. Še naprej spodbujajo in krepijo ozaveščenost, znanje in kompetence odločevalcev in posebnih ekip na vseh ustreznih ravneh upravljanja, tudi tehničnih strokovnjakov in pogodbenih izvajalcev, da bi jim omogočili uporabo visokokakovostnih meril in standardov pri sprejemanju odločitev v zvezi z arhitekturo in grajenim okoljem za vse.
24. Spodbujajo kar najboljšo uporabo ustreznih programov financiranja EU in drugih razpoložljivih finančnih orodij EU, da bi:
- uporabljali in zvišali visokokakovostne standarde pri procesih načrtovanja, zasnove, gradnje, ohranjanja, restavriranja, prenove in prilagodljive ponovne uporabe;
 - nadalje izboljšali usposabljanje in veščine arhitektov in sorodnih strokovnjakov, kot so gradbeni inženirji, krajinski arhitekti, načrtovalci prostora, oblikovalci, umetniki, strokovnjaki za dediščino, konservatorji-restavratorji, naravovarstveniki, gradbeni izvajalci itd., ne le kot strokovnjakov v posameznih poklicih, pač pa tudi kot pedagogov in raziskovalcev, ki razumejo splošne pereče izzive, v okviru vključevanja trajnosti, kakovosti izkušenj in socialne vključenosti.
25. Ohranijo zagon ter nadaljujejo proces razmisleka in izmenjav o kulturni, družbeni, gospodarski in ekološki vlogi visokokakovostne arhitekture in grajenega okolja.

POZIVA DRŽAVE ČLANICE, NAJ:

26. Izboljšajo skladnost politik za visokokakovostno arhitekturo in grajeno okolje z ustreznim usklajevanjem med vsemi ustreznimi ministrstvi in upravnimi ravni, agencijami in službami, da bi v vse politike in dejavnosti, ki vplivajo na grajeno in življenjsko okolje, vpeli celostni pristop, ki temelji na kakovosti.
27. Spodbujajo vključevanje pobude Novi evropski Bauhaus ter načel in pristopov krožnega gospodarstva v nacionalne strategije za družbeno-gospodarski in teritorialni razvoj, vključno s trajnostnim oblikovanjem in arhitekturo.
28. Na ustreznih ravneh upravljanja ustanovijo in podpirajo svetovalne strokovne skupine, sestavljene iz arhitektov in drugih ustreznih strokovnjakov, na primer skupine državnih in mestnih arhitektov¹⁴, pa tudi postopke, ki temeljijo na kakovosti, da bi zagotovili ali okrepili vključitev zahtevanih strokovnih kompetenc in spretnosti v postopke odločanja s ciljem doseganja visokokakovostnih rezultatov.
29. Imenujejo subjekt, ki bo kontaktna točka za pobudo Novi evropski Bauhaus, in na podlagi pristopa, prilagojenega kraju¹⁵, ozaveščajo skupnosti na lokalni ravni, da bi, kot je ustrezno, vključili vse člane civilne družbe in ustrezne deležnike.
30. Opolnomočijo in zagotovijo ustrezno podporo akterjem, ki spodbujajo kulturne in kvalitativne vidike grajenega in življenjskega okolja za vse ciljne skupine.

¹⁴ Glej opredelitev pojma v Prilogi.

¹⁵ Glej opredelitev pojma v Prilogi.

POZIVA KOMISIJO, NAJ:

31. Olajša uvajanje DBQT in njegovih osmih meril kakovosti v ustreznih naložbah, regulativnih okvirih in programih financiranja EU ter ta načela kakovosti uporablja kot lastnica, razvijalka in uporabnica nepremičnin.
32. Zagotovi priložnosti za raziskave, krepitev zmogljivosti in vzajemno učenje na področju kulture, visokokakovostne arhitekture in grajenega okolja za vse v vseh ustreznih programih EU.
33. Si prizadeva za sinergije med ustreznimi obstoječimi in načrtovanimi uredbami, programi in politikami EU, da bi zeleni in digitalni prehod uskladili z načeli in cilji Novega evropskega Bauhauasa, ter vključi meddisciplinarno sodelovanje in odločanje.
34. Olajša obveščanje o razpoložljivih finančnih instrumentih in dostop do njih za podporo projektom, povezanim z visokokakovostnim življenjskim okoljem, vključno s pobudami manjšega obsega na terenu in projektom v kulturnem in ustvarjalnem sektorju.
35. Pri snovanju in izvajanju strategij, projektov in ukrepov v okviru Novega evropskega Bauhauasa upošteva geografsko uravnoveženost, pa tudi geografsko, podnebno, gospodarsko, socialno in kulturno raznolikost EU.
36. Spodbuja sinergije med umetnostjo, arhitekturo, krajinsko in notranjo arhitekturo, prostorskim načrtovanjem, oblikovanjem in obrtništvom ter inovativnimi modeli usposabljanja arhitektov in drugih sorodnih strokovnjakov, vključno z usposabljanjem o najsodobnejši digitalni tehnologiji.

37. Spodbuja vlogo zgodovinskih območij pri utrjevanju obstoječega in nastajajočega fizičnega okolja lokalnih skupnosti z uporabo najsodobnejših digitalnih tehnologij pri dokumentiranju in predstavljanju grajenega in življenjskega okolja.
38. Krepi medsektorsko ozaveščenost in sodelovanje s spodbujanjem pobude Novi evropski Bauhaus, izjave iz Davosa in načel ICOMOS v ustreznih političnih sektorjih, zlasti tistih, ki so vključeni v oblikovanje grajenega in življenjskega okolja.
39. Redno poroča Svetu in/ali njegovim pripravljalnim telesom, pa tudi subjektom, imenovanim za kontaktne točke za Novi evropski Bauhaus, o napredku pri izvajanju pobude Novi evropski Bauhaus ter lajša izmenjavo najboljših praks med državami članicami pri tozadavnem ukrepanju na nacionalni ravni.

A. REFERENČNI DOKUMENTI

V tem okviru Svet Evropske unije opozarja na naslednje:

1. člen 167 Pogodbe o delovanju Evropske unije
2. delo in poročilo Delovne skupine, ki deluje po odprti metodi koordinacije, za visokokakovostno arhitekturo in grajeno okolje za vse (2020–2021)
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/bd7cba7e-2680-11ec-bd8e-01aa75ed71a1/language-en>
3. Evropska listina stavbne dediščine iz leta 1975
4. Konvencija o varstvu stavbne dediščine Evrope – Granadska konvencija (1987)
5. Evropska konvencija o krajini iz leta 2000
6. Resolucija Sveta z dne 12. februarja 2001 o kakovosti arhitekturne zasnove mestnega in podeželskega okolja (UL C 73, 6.3.2001, str. 6)
7. Sklepi Sveta z dne 13. decembra 2008 o arhitekturi: prispevek kulture k trajnostnemu razvoju (UL C 319, 13.12.2008, str. 13)
8. Sklepi Sveta o delovnem načrtu za področje kulture 2019–2022 (2018/C 460/10)
9. Sklepi Sveta z dne 26. novembra 2012 o upravljanju na področju kulture (2012/C 393/03)
10. Skupna izjava o dediščini, sodobni arhitekturi in oblikovanju v interakciji, sprejeta na konferenci v Rigi 13. marca 2015
11. Resolucija Generalne skupščine ZN z dne 25. septembra 2015 z naslovom „Spreminjamo naš svet: agenda za trajnostni razvoj do leta 2030“ (A/RES/70/01)

12. Urbana agenda EU – Dogovor iz Amsterdama (vzpostavljen leta 2016)
(<https://futurium.ec.europa.eu/en/urban-agenda/library/pact-amsterdam>)
13. Sporočilo Komisije z naslovom „Dolgoročna vizija za podeželska območja EU – do močnejših, povezanih, odpornih in uspešnih podeželskih območij do leta 2040“ – COM(2021) 345 final
14. Izjava iz Davosa z naslovom „Oblikovanje visokokakovostne gradbene kulture za Evropo“, sprejeta na konferenci ministrov in ministric za kulturo (Davos, 20.–22. januar 2018)
(<https://davosdeclaration2018.ch/media/Context-document-en.pdf>)
15. Davoški sistem za merjenje kakovosti Baukultur, objavljen maja 2021
(<https://davosdeclaration2018.ch/quality-system/>)
16. Nova leipziška listina o preobrazbeni moči mest za skupno dobro, sprejeta na neformalnih ministrskih srečanjih 30. novembra 2020
(https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2020/12/12-08-2020-new-leipzig-charter-the-transformative-power-of-cities-for-the-common-good)
17. ICOMOS (Mednarodni svet za spomenike in spomeniška območja), „Evropska načela kakovosti za ukrepe, ki jih financira EU in lahko vplivajo na kulturno dediščino“ (nova različica iz leta 2021) (<http://openarchive.icomos.org/id/eprint/2436/>)
18. Sporočilo Komisije z dne 14. septembra 2021 o Novem evropskem Bauhausu: Lepo, trajnostno, skupaj (dok. 11892/21 + ADD 1 + ADD 2 + ADD 3 – COM(2021) 573 final)
19. Konvencija Sveta Evrope o vrednosti kulturne dediščine za družbo (Konvencija iz Fara, 2005)
(<https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/faro-convention>)
20. Teritorialna agenda 2030: prihodnost za vse kraje
(https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/brochures/2021/territorial-agenda-2030-a-future-for-all-places)

B. OPREDELITVE POJMOV

V teh sklepih Sveta veljajo naslednje opredelitve pojmov:

- „Baukultur“ (dobesedno „gradbena kultura“) je nemški izraz za koncept, ki opisuje vse človekove dejavnosti, ki pozitivno spreminjajo prostor in življenjsko okolje. Nanaša se na obstoječe stavbe, tudi spomenike in druge elemente stavbne dediščine, pa tudi na zasnovo in gradnjo sodobnih stavb, infrastrukturo, javne prostore in krajine, vpete v naravno okolje in povezane z njim. Baukultur se nanaša tudi na postopke načrtovanja gradbenih projektov, infrastrukture, mest, vasi in odprte pokrajine ter na tradicionalne in inovativne gradbene tehnike in metode. V družbi obstaja široko in implicitno razumevanje kakovosti ter orodij, postopkov in praks, zato je beseda „kultura“ v tem izrazu uporabljena selektivno.
- „Grajeno okolje“ je obstoječi prostor, ki obdaja ljudi in ga ti aktivno oblikujejo, hkrati pa vpliva na življenje in vedenje ljudi. Vključuje življenjsko okolje.
- „Krožna zasnova“ je ustvarjanje izdelkov in storitev, ki nimajo več življenjskega cikla z začetkom, sredino in koncem. Namenjena je snovanju izdelkov, ki jih je mogoče uporabiti, ponovno uporabiti in reciklirati, kar pomeni manjšo porabo virov, manj odpadkov in večjo dodano vrednost za ekosistem. Krožna zasnova se osredotoča na ustvarjanje izdelkov in storitev za krožno gospodarstvo.
- „Davoški sistem za merjenje kakovosti Baukultur“ je sklop instrumentov, ki omogočajo opredelitev in oceno kakovosti „Baukultur“ v krajih, tako da se poleg tehničnih in funkcionalnih vidikov v enaki meri vključijo in tehtajo socialne, čustvene in kulturne vrednote ob upoštevanju naslednjih osmih meril: upravljanje, funkcionalnost, okolje, gospodarstvo, raznolikost, kontekst, občutek za kraj in lepota.

- „Življenjsko okolje“ je uravnotežen skupek umetnih in naravnih okolij ter vključuje zunanje in notranje prostore. Načrtovanje in ustvarjanje trajnostnega in celostnega življenjskega okolja (urbano ali – širše – prostorsko načrtovanje) vključujeta dejavnosti načrtovanja in zasnove (vključno s prostorskim načrtovanjem, arhitekturo, krajinsko arhitekturo), gradbene dejavnosti in prostorsko usklajevanje z drugimi odločitvami, povezanimi s prostorom (na primer, možnosti na področju prometa in mobilnosti, komunalne storitve, kmetijstvo itd.), da bi s temi odločitvami dolgoročno izboljšali življenjsko okolje čim več ljudi.
- „Pristop, prilagojen kraju“ je pristop, ki je naravnan na posebne okoliščine kraja ter vključuje skupnost in raznovrstne lokalne organizacije iz različnih sektorjev kot dejavne udeležence pri njihovem razvoju in izvajanju.
- „Skupine državnih in mestnih arhitektov“ so skupine arhitektov, ki v okviru javnih uprav zagotavljajo vodenje in strateško svetovanje vladi na področju snovanja, da bi izboljšali zasnovo javnih gradenj, spodbujali prostorsko kakovost in kulturo, ki oblikuje kraj.
